

OPINIA națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național, editată de FUNDATIA "ROMÂNIA DE MÂINE"

Tranzitia din perspectiva intereselor naționale

Democrația și ordinea publică

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

Pe măsură ce tranzitia înaintează în timp - singura "înaintare" pe care nu o poate contesta nimeni, fiindcă, oricum, timpul trece - evaluarea transformărilor economice, sociale, politice și, nu în ultimul rând, morale, de comportament este tot mai dificilă, oscilantă și, în mod evident, subiectivă, mai ales în interiorul diverselor forțe politice, aprecierile unora sau altora devenind astfel contradictorii. Faptul, în sine, este explicabil, fie și prin prisma diversității opțiunilor și intereselor, existenței și recunoașterii constituționale a pluralismului, ca o condiție și o garanție a democrației.

Dreptul la opinie rezultă din libertatea conștiinței și din libertatea de exprimare, care nu pot fi îngădite, Constituția țării declarându-le inviolabile și fiind garantul lor. Este cu atât mai de înțeles că, în plan politic, aprecierile privind mersul tranzitiei diferă în funcție de orientări, de opțiuni, de poziția ocupată pe scena publică: de partea puterii sau de partea opozitiei. "Altfel" stau însă, ori ar trebui să stea lucrurile când evaluările și aprecierile în cauză privesc interesele naționale, față de care interesele particulare, de grup, partizane trec în plan secund, situându-se în raporturi de subordonare. Aceasta este un principiuetic general recunoscut în lumea modernă iar constituțiile cu ade-

vărat democratice, cum este și cea a țării noastre, conțin prevederi care să apere un asemenea principiu, să asigure viabilitate și trăinicie statului de drept. Astfel, Constituția României, consfințind dreptul de asociere liberă în partide politice, în sindicate și alte structuri organizaționale declară drept neconstituțional "partidele sau organizațiile care, prin scopurile ori prin activitatea lor, milităză împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept ori a suveranității, a integrității sau a independenței României" (Art. 37). Mai mult decât atât, pentru a se asigura împotriva oricărei încercări de deturare ori denaturare pe calea unei eventuale revizuiri a normelor și principiilor democratice înscrise în legea fundamentală, se prevede expres că "dispozițiile prezentei Constituții privind caracterul național, independent, unitar și indivizibil al statului român, forma republicană de guvernământ, integritatea teritoriului, independența justiției, pluralismul politic și limba oficială nu pot forma obiectul revizuirii", după cum, "nici o revizuire nu poate fi făcută dacă are ca rezultat suprimarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale cetățenilor sau a garanțiilor acestora" (Art. 148).

Așa cum s-a remarcat, pe bună dreptate, în țară și peste hotare, România dispune de o Constituție

profund democratică, fapt ce deschide perspectiva afirmării reale a statului de drept. Adoptarea Constituției, inclusiv prin referendum național - aşa cum ar trebui să se procedeze și în cazul unor legi de însemnată deosebită pentru viitorul țării, al poporului - constituie una din realizările remarcabile, dacă se poate spune așa, ale tranzitiei.

Din păcate, legea fundamentală a țării continuă a fi contestată de unele forțe politice care se autoîntitulează "democratice", în timp ce alte forțe - în primul rând dintre cele aflate legitim la putere, inclusiv organe legale ale statului - se fac să nu observă fenomene de încălcare a prevederilor Constituției, nu apără totdeauna, în mod clar, direct și prompt, ordinea publică. În unele cazuri, starea de expectativă rezultă din "teamă" de a nu se spune că ar fi vorba de "autoritarism" și "abuz de putere". Trebuie subliniat însă că opinia publică, mai ales ca urmare a multor manifestări ale bunului plac și chiar anarhiei, datorate unor forțe care nu sunt "străine" de interese străine, așteaptă cu îndreptățire poziții mai ferme, acțiuni coerente din partea organelor de stat abilitate pentru aplicarea legilor și păstrarea ordinii publice, pentru apărarea intereselor țării.

(Continuare în pag. 6)

Statul în perioada de tranzitie în România

**STATUL CA FACTOR ECONOMIC
ÎN TRANZITIA LA SISTEMUL ECONOMIEI DE PIATĂ**

Acad. N. N. CONSTANTINESCU

Pag. 3-4

**ECONOMIA DE PIATĂ ȘI FINANȚELE
ÎN CONSTITUȚIA ROMÂNIEI**

Acad. Vasile GIONEA

Pag. 5-6

Pledoarie pentru respectul vieții

Acad. STEFAN MILCU

Cu o motivare multiplă, o pleoarie pentru respectul vieții se impune reflectării și afectivității noastre. De fapt, aceasta ar trebui să fie prima solicitată în cuprinsul drepturilor omului. Si totuși, în epoca contemporană, sub cele mai diferite forme, viața omului este anulată cu o inconștiență și, uneori, cu o cruzime ce degradează specia umană. Sutele de războaie din trecut și cele actuale, cu o motivare etnică sau religioasă, ne apar de neînțeles.

Evitând o expunere cuprinzătoare a problematicii ca atare, ne vom limita la comentarea sinuciderii și a euthanasiei. Prima are o frecvență crescută, de la adolescenti la vârstnici. Cea de-a doua constituie o acută dezbatere în bioetică.

Sinuciderea tinerilor ajunge în unele țări la 6,7% între tinerii de 15-24 ani și cu o continuă creștere după 55-75 ani. Este o negare a existenței datorită pierderii sensului profund al vieții umane. Este un gest de moment, adeseori regretat, altorui datorat stării depresive cu determinări sociale sau melancolioilor psihopatologice.

Euthanasia este implicată în semnificația jurământului hypocratic al medicului care trebuie să apere viața oamenilor până la riscul propriei existențe. Este cel mai nobil caracter ce definește profesia de medic.

Euthanasia pasivă definește negarea acestei obligații, lăsând pradă morții pe un bolnav ce ar putea fi salvat. Se dezertează astfel de la ajutorul moral ce-l poate acorda în ceea ce s-a numit asistența muribundilor. Pe de altă parte, se ignoră o regulă categorică a comportamentului medicului de a nu decide într-un proces pe care încă nu-l cunoaște și nu-l stăpânește. Euthanasia activă implică direct pe medic în ceea ce se poate numi asistența medicală în sinucidere. E o negare profundă a medicului, chemat să asiste viața și nu de a determina moartea celui ce o solicită.

Euthanasia activă a devenit una dintre problemele cele mai dezbatute ale bioeticii contemporane, în care intervine și creșterea continuă a numărului de bătrâni confruntați cu leziuni grave, în special demențiale, care fac și mai dificile problemele asistenței familiale și sociale.

Sub rezerva exactității acestor ultime afirmații, susținem cu fermitate convingerea că medicul nu trebuie să accepte niciodată anularea activă a vieții la cererea bolnavului sau a familiei.

Cercetarea științifică

și strategia pe termen lung

Acad. RADU P. VOINEA

Există factori care frânează sau împiedică cercetarea științifică? Academicul Grigore Moisil spunea odată că orice nou adevăr științific are trei faze: la început este un paradox, fază în care nu se bucură de credibilitate, fiind în contradicție cu unele rezultate științifice din trecut;

cu timpul devine o banalitate, oamenii de știință se obișnuesc cu el, îl aplică ca și când ar fi cel mai firesc lucru din lume; pentru ca într-o ultimă fază să devină o prejudecată în sensul că oamenii de știință nu mai pot accepta noul, atât de mult sunt conviști de adevărul respectiv. O asemenea prejudecată a apărut în momentul în care Albert Einstein a fundamentalizat teoria relativității. Notiunile de spațiu absolut și de timp absolut erau atât de puternică înrădăcinatice în mintea oamenilor de știință, încât ei au renunțat foarte greu la ele. În același timp, teoria relativității a fost considerată ca un paradox, o simplă speculație matematică. Nu mai confirmarea experimentală a convins încet, înceț, mai întâi pe fizicieni, apoi pe astronomi, pe chimici și, în final, și pe ceilalți oameni de știință de corectitudinea teoriei relativității. O asemenea confirmare a acestei teorii urma să fie făcută cu prilejul eclipsei totale de soare din anul 1920, când o stea trebuia să fie vizibilă în spațele soarelui, dacă raza de lumină se curba în vecinătatea Soarelui, așa cum prevedea teoria relativității.

(Continuare în pag. 2)

COLEGIILE REVISTEI "OPINIA NATIONALĂ"

COLEGIUL PENTRU REFORMĂ ȘI RELANSAREA ECONOMIEI NATIONALE

- Acad. Alexandru Bârlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N. N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof. dr. Constantin Ionete
- Prof. dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Zanfir
- Prof. dr. Mircea Druc
- Prof. dr. Alexandru Albu
- Prof. dr. Mihai Părăluță
- Prof. dr. Gheorghe Zaman
- Prof. dr. Petre Mălcomete
- Prof. dr. Mihai Dumitrescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

- Acad. Stefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Stefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Stefan I. Stăfănescu
- Acad. Marius Peclea
- Prof. dr. Liviu Maior
- Prof. dr. Grigore Brâncuș
- Prof. dr. Dan Ghiocei
- Prof. dr. Emil Tocaci
- Prof. dr. doc. Grigore Posea
- Prof. dr. Gheorghe Secără
- Prof. dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE CULTURII ȘI ARTEI

- Acad. Eugen Simon
- Prof. dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Săraru
- Prof. dr. Ion Dodu Bălan
- Prof. dr. Victor Giuleanu
- Dumitru Radu Popescu
- Paul Anghel

COLEGIUL PENTRU IDEEA NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA

- Prof. dr. Aurelian Bondrea
- Prof. dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof. dr. Ioan Scutaru
- Prof. dr. doc. Titu Georgescu
- Prof. dr. Stefan Lache
- Prof. dr. Gheorghe I. Ioniță

Director:

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ ȘI STRATEGIA PE TERMEN LUNG

(Continuare din pag. 1)

Cu puțin timp înainte de data eclipsei, Einstein, cu umorul caracteristic, a spus: "Dacă teoria relativității se va confirma, se va spune că sunt german; dacă nu se va confirma, se va spune că sunt evreu". Se știe că teoria relativității s-a confirmat.

Lăsând gluma la o parte, un adevară se desprinde clar: noul înțeles se impune foarte greu. Un mare om de știință a afirmă chiar: "Nu este adevarat că o nouă teorie științifică se impune prin argumente logice sau confirmări experimentale. Mor oamenii de știință în vîrstă, iar cei tineri imbrățișează noua teorie". Fără a fi chiar atât de pessimist, vom sublinia încă o dată că de greu pătrunde noul înțeles. Două exemple: Ostrogradski, remarcabil matematician rus, a recuzat public geometria lui Lobacevski, iar Krâlov, inginer naval și matematician rus, considera neseros lucru să construiască rachete.

Un alt factor, de data aceasta obiectiv, care frânează cercetarea științifică este lipsa fondurilor necesare. Ea este o problemă generală a omenirii, deoarece cercetarea științifică contemporană a devenit costisitoare. Ea nu se mai face ca în trecutul nu prea îndepărtat cu creionul pe hârtie, decât într-o foarte mică măsură, ci necesită instalări gigantice, dacă ne gândim, de exemplu, la acceleratoarele de particule folosite în fizica atomică și nu numai la ele. Or, societatea umană, oricăt de prosperă ar fi ea, nu poate aloca sume prea mari pentru cercetarea științifică. În plus, ea este îndreptățită să solicite oamenilor de știință rezultate pe măsura fondurilor alocate. Din această cauză cercetarea fundamentală, cercetarea liberă, fără o finalitate imediată sau într-o perspectivă apropiată este mult limitată, știu fiind că această cercetare nu ajunge în toatele scări. Voi da două exemple. Einstein, în ultima parte a vieții sale, s-a străduit foarte mulți ani și a sperat să rezume toate legile fizicii într-o singură

"teorie unitară a câmpului", dar n-a reușit. La rândul său, Louis de Broglie și școala sa, în special Vigier, nemulțumiti de interpretarea statistică dată funcției lui Schrödinger, au căutat să explice dualismul undă-corpuscul, acest paradox al fizicii moderne, căutând să obțină o ecuație cu derivate parțiale a cărei soluție continuă să fie una și a cărei soluție singulară să fie corpuscul, dar n-a reușit.

Am dat aceste două exemple ale unor laureați ai premiului Nobel ca să argumentez de ce un simplu cercetător sau un cadru universitar nu reușesc înțeleau să obțină rezultate în cercetarea fundamentală.

Istoria științei și a tehnicii a arătat că întotdeauna o teorie, oricăt de abstractă a fost ea, s-a aplicat în cele din urmă. Boltzman a afirmat că "Nimic nu este mai practic, decât o teorie bună". Este adevarat însă că drumul care separă o idee de realitate este foarte lung. Pasteur credea că este vorba de căiva ani. Marconi îl aprecia la un deceniu. Rutherford la căteva decenii. După unii oameni de știință, durata aplicării în practică necesită o viață de luptă a autorului ideii pentru a dovedi că ea poate fi aplicată practic, iar după alii oameni de știință mai pessimisti, o idee se aplică după moartea savantului care a emis-o.

O repulsie pentru știință în societatea modernă se datorează și faptului că ea este acuzată că a stat la baza inventării unor arme de exterminare în masă, cum au fost bombele atomică și cu hidrogen. Acest caracter bivalent al științei, în baza căruia un rezultat științific poate contribui la progresul omenirii, dar tot aşa de bine și la distrugerea ei, a determinat pe unele personalități să ceară încreșterea cercetării științifice. Ar fi, desigur, o mare greșală, pentru că, evident, nu știința este de vină, ci modul cum sunt folosite rezultatele cercetărilor științifice. Dimpotrivă, s-ar putea spune că neștiința a adus cu mult mai multe necazuri omenirii.

Studenti - juriști și magistrați în devenire - despre participarea lor la

PROCESUL -

DEZBATERE

**O interesantă și utilă practică
organizată la Facultatea de
Drept și Administrație Publică
a Universității "Spiru Haret"**

În sala de curs, ambianță solemnă de tribunal autentic

Emoții. Așteptare. Îndoială. Teamă. Toate s-au înmănuștit în spiritul nostru înainte. Pe măsură ce momentul așteptat se apropiă, acăstea stăre se accentuează. În sfârșit, la 1 februarie, ceea ce ne speria dar ne și așteptam, s-a întâmplat. Șase tineri, viitori juristi, au încercat, într-un proces regizat ad-hoc, să fie oameni ai legii. Fiecare, pe rând, în funcție de rolul ales, a luptat să scoată la iveală Adevarul, a încercat să se imagineze în condiții reale, apăsați de greutatea zdrobitoră a unei decizii, a unui rechizitoriu sau a unei pledoarie. Gătuiti de emoție, sfredeliți de ochii colegilor și analizați cu minuțiozitate de profesori, fiecare a vrut să-și folosească la maxim calitatea, voacă, deși unii au simțit că propria emoție le anulează orice eforturi.

După un prim proces, alți cinci colegi au înfruntat cu îndrăzneală fururile cadrinale ale acestei încercări temerare.

Când și cea de-a doua instanță și-a prezentat decizia și totul s-a încheiat, am descoperit că ceea ce era fascinant abia începea: discuțiile pe marginea celor întâmplătoare, analiza critică a celorlalți și, cel mai important, părerile și calificările maghiștrilor care au fost așa cum sunt de obicei, un înalt exemplu de profesionalism. Am ascultat cu sufletul la gură spusele domnului profesor Gh. Diaconescu care ne-a urmarit neîncet în durările noastre verbale cu o privire ageră dar pe al cărui chip impenetrabil nu se putea citi nici cea mai vagă reacție. Parcă pentru a ne aduce căteva semne de întrebare în plus, domnul asistent Florin Chiracu s-a mărginit la a afirma, cu mină calmă și un chip glacial: "Eu mă păstrează pentru că nu vom reîntâlni la seminar". Bineînteles, polemicile colegiale au continuat atunci cu

ardoare, în drum spre casă și chiar și astăzi mai avem ceva de adăugat la cele spuse atunci. Un "atunci" ce a devenit de neuitat pentru toți participanții și care va fi, sunt sigur, revăzut cu plăcere grație videocasetei realizată atunci și care acum face parte din arhiva Universității.

Reamintindu-mi aceste plăcute și unice momente, gândul mă poartă către următoarea noastră întâlnire, către viitoarea încrucisare de argumente juridice care se va întâmpla curând, curând de tot.

**Bogdan GROSU,
student, anul III, grupa II.**

A fost "de facto" primul meu proces

Seminariul din 1 februarie 1995 a avut pentru participanții săi, studenții ai Facultății de Drept a Universității "Spiru Haret", o semnificație absolut deosebită. El a constat în organizarea unor procese fictive pe baza unor dosare judecate anterior de Tribunalul Municipiului București. Această idee lăudabilă ne-a oferit

ocazia de a lua primul contact cu un proces judiciar în care noi jucam rolul organelor oficiale. Am trăit astfel emoția și satisfacția propriilor noastre prelegeri în fața unui public complet de judecată, indiferent dacă acesta era format din colegii noștri. Domnul profesor Gheorghe Diaconescu a afirmat cu sinceritate și cu o oarecare mândrie că: "Roadele nu sunt nici foarte multe și nici foarte deosebite, dar ele există". Deçi trebuie să simt conștiință că ne aflăm la începutul unui drum lung și spinos pe care nu vom reuși să-l parcurem victoriuș decât cu foarte multă mună și ambii. Aceasta este și dorința noastră și prin aceasta să vrea să se înțeleagă că vorbesc cel puțin în numele celor prezenți la aceste procese. Privindu-ne față în față, procurori și avocați ai apărării, am considerat că ne aflăm într-o competiție

în care trebuie să învingă doar adevărul și spiritul legii. Ca urmare, am încercat să facem abstracție de caracterul fictiv al acestor procese, reușind să ne transpunem total în rolurile pe care le-am interpretat: avocați, procurori și judecători. Aș putea afirma chiar că acest seminar a reprezentat pentru viitoarea noastră experiență profesională o primă treaptă. De asemenea, ne-a bucurat faptul că am avut ocazia să ne primim cu ochi critici și să ne evaluăm, să ne cunoaștem adevăratale resurse și să ne creăm o anumită imagine despre propriile noastre posibilități. Aș vrea să-mi exprim, totodată, părerile de rău pentru participarea puțin numeroasă a studenților însă sper ca următorul seminar de acest fel să se bucure de interesul pe care îl merită. N-ăs putea să încheie aceste rânduri, înainte de a mulțumi din partea mea și a colegilor mei, profesorilor noștri de drept penal, domnilor Gheorghe Diaconescu și Florin Chiracu, care, prin profesionalismul lor, ne ajută să devenim oameni ai legii, competenți, cu o solidă formăție profesională.

**Luisa DINU,
studentă, anul III, grupa II.**

În postura de... procuror.

Vise, emoții, bucuria trăirii zilei de mult așteptată. Sunt sentimentele cele mai puternice, dar nu și singurele ce s-au cuibărit în fiecare suflăt de student de la Facultatea de Drept, aflată pe 1 februarie 1995 în sala 110 a Universității "Spiru Haret".

Am intrat cu mâinile tremurănde în sala unde trebuia să susțin "primul meu proces" în calitate de "procuror".

Atmosfera creată de colegii mei m-a linistit puțin, lăsându-mă să cred că fiecare dintre ei se află în aceeași situație.

Am luat loc într-o din bănci, refuzând să cred că vreunul dintre noi îi va dezamăgi pe (vreunul din trei) mentorii noștri, care erau la fel de emoționați, chiar dacă profesionalismul lor ne-a dat voie să arate aseasta.

Așteptam cuprinși de curiozitate să vedem care dintre cei prezenți vor fi "citați" de domnul procuror Florin Chiracu pentru a face justiție.

Fiecare în parte dorea să nu fie pe listă printre primii pentru a vedea cum se descurcă ceilalți, dar... cineva trebuia să spargă gheata.

Pentru prima cauză supusă judecății, constând într-o infracțiune de omor, au fost numiți 3 judecători, 1 procuror și 2 avocați.

Întâmplarea a făcut ca în calitate de procuror să fiu citată prima. Ca prin minune, emoția mea s-a mai diminuat puțin când mi-am dat seama de rolul important pe care trebuia să-l îndeplinească cât mai bine.

Înțelul cu înțelul, am uitat emoția, am uitat că vorbim în public, am uitat că greșelile inerente ne sunt receptate cu finețea și discreția bine cunoscute ale uneia din cele mai de seamă personalități ale lumii juridice din România, profesorul universitar Gheorghe Diaconescu.

Ne-am dezlănțuit într-o furtonă de păreri asupra cauzei în sprij și căutam în câteva secunde contraargumente pentru "adversar".

Fără să ne dăm seama, timpul a trecut și, înțelul cu înțelul, am ajuns în momentul în care instanța trebuia să decidă. S-a ridicat și s-a retras pentru deliberare.

Ambiția personală se vedea pe fața tuturor în așteptarea sentinței atunci când ne-am dat seama de munca și timpul care pentru câteva minute ne-au făcut să uităm că existăm într-o lume care merită sacrificii.

Instanța a pronunțat hotărârea cu profesionalism și pe un ton oficial.

Același "spectacol juridic" l-au dat și participanții la cel de-al doilea proces.

În ce mă privește, am înțeles că a face avocatură este o artă.

A fost frumos! A fost deosebit de util! Am învățat mult și pentru totdeauna!

Vă mulțumim, domnule profesor Gheorghe Diaconescu, vă mulțumim, domnule asistent Florin Chiracu.

**Ioana PANĂ,
studentă, anul III, grupa II**

Statul în perioada de tranziție în România

Sesiunea științifică a Academiei de Studii pentru Dezvoltarea Economică și Socială a României din cadrul Fundației "România de Mâine"

Statul ca factor economic în tranziția la sistemul economiei de piață

(Continuare din numărul trecut)

Dacă trecem acum la România ultimilor cinci ani constatăm:

a) a fost utilizată puterea statului pentru demolare vechii organizări economice mai înainte de a se ști și arăta concret și coerent ce avea să se pună în loc. În plus, o serie de întreprinderi industriale, din care unele de mare competitivitate internațională, au fost dezmembrate arbitrar în 6-8-10 unități distincte, punându-le în imposibilitatea de a-și continua vechile preocupări eficiente și, astfel, dându-se multe din piețele noastre externe în folosul concurenței străine;

b) reforma agrară promovată nu numai că a dat o mare parte din pământuri neagriculturilor, dar, în condițiile lipsei de preocupare adecvată a statului, a favorizat și distrugerea fizică a numeroase irigații, clădiri gospodărești, irosirea unei mari părți din șeptel, distrugeri de livezi, vii, păduri s.a.m.d. În schimb, minigospodăriile particulare create nu sunt în stare să asigure o producție de serie industrială, ieftină și de calitate, iar în condițiile integrării agricole europene, lipsa lor de competitivitate se va dovedi foarte dură pentru România;

c) au fost luate măsuri macroeconomice care au dus la un grav blocaj financiar, în bună parte artificial, precum restituirea obligatorie de către întreprinderi a părților sociale, ceea ce, în condițiile în care respectivele întreprinderi auveau fonduri circulante limitate, le-a împins într-un proces alarmant de scădere a producției și decapitalizare. Cât privește posibilitatea recurgerei la credite care să acopere gurile de capital circulant, ea a fost grav subminată de faptul că B.N.R. și, ca urmare a măsurilor ei, celealte bănci de stat au început să practice dobânzi exorbitante (40, 50, 80% și mai mult), ceea ce a pus întreprinderile într-o situație primejdioasă, cu deosebire în industrie și agricultură, dar și în alte ramuri;

d) în același timp, a fost promovată o politică monetară dogmatică, emisiunea nefiind ană în sir coordonată cu nevoile reale ale economiei naționale și neluându-se măsurile potrivite pentru asigurarea unei convertibilități sănătoase și nepăgubitoare a leului;

Comunicare prezentată de
Acad. Nicolae N. CONSTANTINESCU

e) deși s-au emis cantități uriașe de hărție monedă și s-a provocat o inflație galopantă, nu s-a găsit de cuvînță să se aloce nici măcar câteva procente din ele pentru recapitalizarea cu capital circulant a întreprinderilor cu perspective, ci au fost lăsate în grea suferință;

f) cele aproape 2 miliarde de dolari de care dispune România la începutul anului 1990 s-au irosit fără vreun efect pozitiv pentru economia națională. În plus, dintr-o țară fără datorii externe, politica statului a transformat România într-una cu o datorie publică externă de circa 5 miliarde dolari, majoritatea cheltuite în mod neproductiv și contractate în condiții care vor împovăra viața viitoare a oamenilor;

g) în toată perioada de până acum a tranziției, statul nu a fost capabil să adopte o politică a comerțului exterior care să sprijine producția națională, ci a pus necondiționat piața internă la dispoziția produselor străine, lucruri pe care nu-l fac nici măcar statele puternice cu economie avansată, ceea ce este inevitabil a însemnat pentru noi și un apreciabil import de somaj;

h) în fine, nu trebuie omis că aducerea capitalului străin s-a făcut fără o concepție clară asupra locului și rolului său în economia națională și, în condițiile unei mari corupții, nereprimate în modul cuvenit, ceea ce a făcut să se ajungă deseori la trecerea unor însemnate întreprinderi sub control străin, fără ca partea externă să fi adus o contribuție de capital pe măsură.

Toate aceste exemple confirmă că la noi reforma nu a început și nu s-a desfășurat pornind cu un program încheiat, coerent și eficient pentru România și, de aceea, demolare vechii structuri economice nu a putut fi urmată la timp de aplicarea uneia noi mai eficiente, producându-se astfel pagube imense economiei și suferințe populației. Decăderea și degradarea gravă a producției lovită năprasnic de blocajul financiar creat de sărăcirea alarmantă a majorității covârșitoare a populației, șomajul de masă cronic, de îngustarea pieței interne, situația precară în care se află sănătatea publică, susținerea culturii naționale, a cercetării etc. la care s-a ajuns în condițiile în care statul nu își indeplinește rolul cuvenit, contravîn flagrant până și articoului 43 din

Constituție, care prevede: "Statul este obligat să ia măsuri de dezvoltare economică și de protecție socială, de natură să asigure cetățenilor un nivel de trai decent".

Dacă la acestea se adaugă și o propagandă falsă, implicit din partea unor oficiali, potrivit cărei economia românească s-ar fi aflat la "punctul zero" și că industria noastră ar fi fost un "mormân de fiare vechi", deși o bună parte din utilaje fuseseră cumpărate din Occident, situația se înțelege și mai bine. Nu-i de mirare, deci, că practic, până acum, tranziția desfășurată nu este către statul social declarat de Constituție și economia adecvată lui, ci către un capitalism sălbatic, periferic și dependent aflat, prin îngăduință autorităților, în perioada acumulării primitive a capitalului pe seama

modificarea raporturilor de proprietate" (p.108). Structura socială de clasă la care doresc autori "Strategiei..." să ajungă țara, cuprinde:

a) "o clasă a micilor proprietari". În legătură cu ea, "Strategia..." prevede: "Guvernul va lăsa măsurile administrative adecvate și va promova legislația necesară pentru promovarea și stimularea evoluției în structura socială a României a clasei micilor proprietari. Această categorie socială formată din mici proprietari de terenuri, bunuri imobiliare - locuințe, ateliere, întreprinderi mici și mijlocii etc. - și de valori (acțiuni, bunuri de stat etc.) se află în curs de constituire ca urmare a tranziției spre economia de piață și, pe termen mediu, va fi predominantă în structura socială" (p. 108);

b) "o clasă a celor lipsiți de proprietate" (p. 108);

c) "o clasă a marilor proprietari de capital" (p. 109).

Având în vedere că structura de clasă a societății constituie, în esență, rezultatul politicii economice a statului și că, potrivit legii noastre fundamentale, "România este un stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate" (art. 1), este necesar să ne oprim - în cadrul timpului de care dispunem - asupra prevederilor amintite ale "Strategiei..." guvernului și urmărilor ei.

Clașa celor "lipsiți de proprietate" și clasa "marilor proprietari de capital" se arată că vor fi mai restrânsă din punct de vedere numeric (p. 108), iar în lumina realităților, pe care le constatăm, ele se formează destul de rapid. În privința "clasei celor lipsiți de proprietate", faptul că un guvern își ia un asemenea angajament strategic în scris, iar Parlamentul î-a aprobat reprezentă la premieră istorică. Referitor la "clasa marilor proprietari de capital", "Strategia..." precizează că "Guvernul consideră necesar favorizarea proceselor de concentrare a capitalurilor" (p. 109).

Să vedem acum care este situația "clasei micilor proprietari" și dacă ea va fi o clasă mijlocie.

Întâi de toate, să încercăm a descifra compoziția acestei clase;

a) aici intră, în primul rând, păturile largi de țărani cu proprietate între 0,5 și 2 ha., de fapt, niște minigospodării care, de obicei, nu pot asigura existența unei familii. Așa cum arată experiența și se verifică istoric, asemenea minigospodării nu sunt, de regulă, economice și se ruinează în procesul concurenței. Astăzi, pentru a se forma prin cumpărare-vânzare - sau prin neplata ipotecii - o proprietate de 100 ha., cum permite legea, este necesar să-și piardă pământul 40-70 de țărani. Or, marea majoritate a proprietăților funciare rurale este formată din numai 0,5 - până la 1,5 ha. Deci, în condițiile concurenței (interne și externe), soarta celor mai mulți proprietari rurali este aceea de a îngroa rândurile "clasei celor lipsiți de proprietate".

(Continuare în pag. 4)

Statul în perioada de tranziție în România

Statul ca factor economic în tranziția la sistemul economiei de piață

(Continuare din pag. 3)

Este bine să nu se uite că, după reforma agrară din 1921, în ajunul celui de al doilea război mondial, un milion de țărani ajunseseră deja lipsiți de pământ. Cât privește starea micii gospodării, este cazul să fie amintite cuvintele cunoscutului economist liberal interbelic Victor Slăvescu, scrise în anul 1934: "Dată fiind constituția sa, mica gospodărie poate continua și produce foarte mult timp după ce a încecat să mai fie remuneratorie din punct de vedere contabil, prin degradarea insensibilă a fondului agricol:

1. degradarea pământului, căruia nu i s-au restituit la timp principiile nutritive; 2. degradarea inventarului viu și mort prin utilizarea excesivă și nerepararea la timp a utilajului, și mai ales; 3. degradarea biologică pro-

gresivă a omului, principalul factor al producției, nevoit să se mulțumească cu un nivel de trai inferior nevoilor de reconstituire fiziolitică". Tendințele arătate de înșeși datele actuale cercetate arată că situația marilor mase de țărani trebuie examinată cu cea mai mare atenție și realism, fără prejudecăți, aşa cum a făcut-o și V. Slăvescu.

b) În al doilea rând, în clasa micilor proprietari sunt introdusi "proprietari de locuințe". Lăsăm de o parte faptul că în "Strategia..." proprietarii de locuințe personale sunt puși împreună cu proprietarii apartamentelor de stat și cu proprietarii de mijloace de producție, și ne ocupăm doar de calitatea de "proprietar de locuință". Căci își mai pot cumpăra astăzi un apartament cât de mic? Partea precumpăratoare a salariaților se dovedește în imposibilitate datorită, pe de o parte,

c) în al treilea rând, în "clasa micilor proprietari" se spunea că vor intra deținătorii de ateliere meșteșugărești, de întreprinderi mici și mijlocii (oare de ce or fi puși în aceeași categorie micii meșteșugari și micii întreprinzători, care lucrează ei însăși sau cu un număr redus de salariați, și sunt mulți, cu deținătorii întreprinderilor mijlocii care pot avea un mare număr de salariați?). Desigur, după cum se știe, miciile unități economice își au rostul lor într-o economie modernă, dar este, deasemenea, binecunoscut că, atunci când intră în concurență, marea producție internă sau cea externă (prin import) o învinge pe cea mică, înălțurând-o sau transformând-o într-o anexă a sa. Deci, mulți proprietari de ateliere meșteșugărești și de mici întreprinderi vor ajunge, în procesul concurenței, în rândul salariaților (dacă vor găsi de lucru) lipsiți sau aproape lipsiți de proprietatea invocată.

d) În al patrulea rând, în "clasa micilor proprietari" se afirmă că vor intra și deținătorii

de valori (acțiuni, bunuri de stat etc.). Aceasta înseamnă că majoritatea cetățenilor, viitori proprietari de hârtii de valoare, ar trebui, mai întâi, să le dobândească. Or, atunci când salariați și pensiilor sărăcesc prin scădere dramatică a capacitatii de cumpărare a salariailor și pensiilor, iar acestea servesc, în cea mai mare parte, la cumpărarea alimentelor, ca și atunci când veniturile marii majoritați a țăraniilor se reduc în termeni reali de la an la an, cum pot ei să cumpere acțiuni într-o cantitate care să le schimbe statutul economico-social? Desigur, se poate spune că tuturor cetățenilor de la 18 ani în sus li s-au acordat "Certificates of proprietorship". Dar acestea nu reprezintă decât câteva salarii medii lunare și, în plus, până acum nu le-au adus nici un dividend. Profiturile respective sunt luate de Fondul Proprietății Private, care gestionează partea fiecărui cetățean fără să aibă mandat de la acesta și fără să-l consulte măcar. Sărăciți, încercați continuu de mari lipsuri și neprincipale nimic din mecanismul "Certificates of proprietorship" și nici din activitatea FPP, milioane de cetățeni (după unii 2 milioane, iar potrivit Guvernului 6 milioane), au înstrăinat aceste "certificates" mai pe nimic, ceea ce i-a adus deja în situația de deposedați practic de calitatea lor de coproprietari ai unei părți din întreprinderile publice.

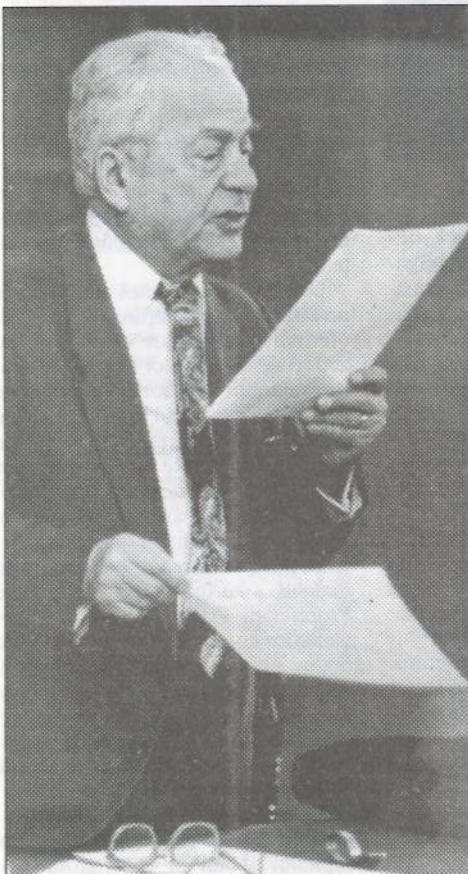
Așadar, declarația din "Strategia..." potrivit căreia "clasa micilor proprietari" va fi preponderentă în structura socială, nu este confirmată de evoluția practică a lucrurilor până acum. Analiza oricără de concisă prezentată în comunicare demonstrează că o foarte mare parte dintre ei nu intrunesc condiții "de clasă mijlocie", iar cei mai mulți sunt destinați să completeze rândurile "clasei celor lipsiți de proprietate" sau aproape, ca proletari sau semiproletari. Drept urmare, declarația din "Strategia..." potrivit căreia "clasa micilor proprietari" va fi preponderentă în structura socială nu este confirmată de evoluția de până acum a lucrurilor.

În condițiile prelungirii situației actuale, se întrevede posibilitatea preponderenței numerice în societate nu a clasei de mijloc, ci a celor lipsiți sau aproape lipsiți de proprietate, deci o polarizare a societății, ceea ce poate împinge spre grave tensiuni economice și sociale. Or, acest lucru contravine art. 43 din Constituție care prevede că: "Statul este obligat să ia măsuri de dezvoltare economică și de protecție socială, de natură să asigure cetățenilor un nivel de trai decent". Blocajul finanțier în mare măsură artificial, cădere gravă a producției naționale industriale și agricole etc., somajul de masă și cronic, încălcările grave ale interesului economic național, numărul enorm de minigospodării agricole create, care nu pot asigura existența familiilor țărănești și nici face față concurenței interne și externe și a.m.d. subliniază o dată mai mult gravitatea contradicției între rolul economic al Statului indicat în Constituție și mișcarea economică reală desfășurată sub privirile lui.

În concluzie, practic, rolul economic al statului în actuala perioadă de tranziție constă în principal în **remodelarea economică, remodelarea socială și, în acest context, în sarcina orientării generale a dezvoltării**. De aceea, lui îi revine obligația de a lămuri opinia publică în chip oficial, clar și precis, spre ce sistem economico-social este îndreptată țara, cu ce rezultate și în favoarea cui se face tranziția la economia de piață, precum și când vor fi depășite nivelul economic al țării și nivelul de trai al majorității covârșitoare a populației de la care s-au pornit transformările. Iar de aceasta răspund toate puterile din stat: legislativă, executivă și chiar judecătorescă, întrucât ea trebuie să asigure respectarea legilor și constituționalitatea lor, ca și constituționalitatea acțiunilor guvernului.

Statul în perioada de tranziție în România

Economia de piață și finanțele în Constituția României

**Comunicarea prezentată de
Acad. Vasile GIONEA**

I. Dată fiind importanța deosebită a economiei și finanțelor în viața fiecărui stat, aprobate toate constituțiile au înscris prevederi în legătură cu aceste probleme, de natură să indice direcția de dezvoltare a țărilor respective.

Constituția României din 1991 a consacrat economiei și finanțelor publice Titlul IV, art. 134-139.

Art. 134 proclamă economia României ca o economie de piață. Era necesar un astfel de text constituțional, întrucât în perioada anterioară, comunistă, economia României era socialistă, dirijată și centralizată. Economia de piață se găsește la antipodul economiei socialiste, dirijate, fiindcă are la bază principiul libertății de acțiune și al inițiativelor private. Statul poate desfășura activități economice prin unități specializate, fără să-și arge privilegii sau vreun rol de directivă; deci, în condiții de egalitate și concurențiale cu orice alt agent economic privat.

Amintitul articol prevede în continuare că statul trebuie să asigure:

a) libertatea comerțului, protecția concurenței loiale, crearea cadrelui favorabil pentru valorificarea tuturor factorilor de producție;

b) protejarea intereselor naționale în activitatea economică, financiară și valutară;

c) stimularea cercetării științifice naționale;

d) exploatarea resurselor naturale, în concordanță cu interesul național;

e) refacerea și ocrotirea mediului înconjurător, precum și menținerea echilibrului ecolologic;

f) crearea condițiilor necesare pentru creșterea calității vieții.

Acestea sunt cerințe necesare și minimale, totodată, pe care statul trebuie să le asigure în scopul creării premiselor de introducere și dezvoltare a economiei de piață.

Asigurarea amintitelor măsuri nu înseamnă cătuș de puțin că statul ar avea dreptul să dirijeze economia, întrucât ar fi în contradicție cu principiul enunțat la art. 134(1) potrivit căruia economia României este o economie de piață.

Introducerea și dezvoltarea unei economii de piață nu ar fi posibile totuși fără o libertate completă a comerțului, protecția concurenței loiale, valorificarea factorilor de producție și stimularea cercetării științifice, pe care numai statul le poate realiza în mod optim, în țara

noastră, la ora actuală.

Activitatea economică propriu-zisă se desfășoară de agenții economici. Chiar dacă unii agenți - ca de pildă regiile autonome - înfăptuiesc o politică economică de stat sau dacă statul deține deocamdată o parte din capital, el are poziția agenților economici privați.

Pentru promovarea intereselor generale care creează cadrul necesar desfășurării economiei de piață, statul acționează prin folosirea anumitor părghii: licențe de export-import, comenzi de stat, garantare guvernamentală a unor credite, subvenții, taxe și prin măsuri legislative.

Finalitatea introducerii economiei de piață este protejarea intereselor naționale. Exploatarea resurselor naturale condiționează dezvoltarea economiei într-o țară ca România, atât de bogată în resurse naturale, dar aceasta nu trebuie făcut exagerat și anarchic cum ne-a impus hitlerismul în decursul celui de-al doilea război mondial, sau după aceea, în perioada explorației nemiloase a bogățiilor țării de către U.R.S.S., ci, în concordanță cu interesul național.

Dezvoltarea economiei trebuie făcută pe baze științifice, de unde și necesitatea stimulării cercetării științifice.

Promovarea vieții economice este indisolubil legată de libertatea comerțului și de protecția concurenței loiale.

Fără concurență nu poate funcționa legea cererii și a ofertei de natură să stabilizeze și să dea competitivitate prețurilor.

De asemenea, statul trebuie să găsească mijloacele pentru crearea cadrelui favorabil de valorificare a factorilor de producție.

Comerțul exterior apare ca o necesitate strictează pentru fiecare țară, dar se impune realizarea unui echilibru între import și export. Exportul presupune, la rândul său, optimizarea tuturor factorilor de producție și, desigur, cu prioritate a celor care realizează produse ce reutează pe piață externă.

O economie înțeleaptă și prosperă creează condițiile pentru creșterea calității vieții, rațuna de existență a oricărui regim statal.

Art. 43 din Constituție obligă, de asemenea, statul să ia măsuri de dezvoltare economică și de protecție socială, de natură să asigure cetățenilor un trai decent.

II. Bugetul public național cuprinde bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat și bugetele locale ale comunelor, orașelor și județelor. Proiectul de buget public de stat și al asigurărilor sociale de stat se elaborează în fiecare an de guvern și se supune spre aprobare Parlamentului.

Dacă Legea bugetului de stat și Legea bugetului asigurărilor sociale de stat nu au fost adoptate cu cel puțin 3 zile înainte de expirarea exercițiului bugetar, se aplică în continuare bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale de stat ale anului precedent, până la adoptarea noilor bugete.

Nici o cheltuială bugetară nu poate fi aprobată fără stabilirea sursei bugetare (art. 137 din Constituție).

În conformitate cu art. 138, impozitele,

Portugaliei (1976), Italiei (1947), Spaniei (1978) și Turciei (1982) cuprind reglementări cu caracter economic și financiar.

Constituția Turciei a consacrat problemelor economice cap. II, art. 166 - 173.

Este interesant de reținut art. 166 potrivit căruia statul are obligația să planifice progresul economic, social și cultural și îndeosebi desfășurarea rapidă, armonioasă și echilibrată la scară națională a industriei și agriculturii, precum și folosirea eficientă a resurselor țării, procedându-se la inventarierea și evaluarea acestora.

Planul prevede măsurile vizând favorizarea economiei și producției naționale, a stabilizării prețurilor, balanță plăților și promovarea investițiilor. În materie de investiții, în ceea ce

privește trebuințele și interesele publice, se are în vedere folosirea eficace a resurselor. Activitățile de desfășurare se realizează în conformitate cu planul.

Procedura și principiile privind elaborarea planurilor, aprobarea lor de Adunarea Națională, punerea lor în aplicare, modificarea mijloacelor de impiedicare a modificărilor de natură să distrugă unitatea lor, sunt stabilite prin lege.

În conformitate cu art. 167, statul ia măsuri pentru garantarea desfășurării, funcționării sănătoase și ordonate a schimbului monetar, împiedică apariția pe piață a monopolurilor și a cartelurilor.

În vederea organizării comerțului exterior, în interesul economiei naționale. Consiliul de Miniștri este împuternicit prin lege să introducă sarcini suplimentare în materie de importuri, exporturi și operații de comerț exterior.

Bogățile și resursele naturale sunt sub controlul și la dispoziția statului. Statul adoptă legi și ia măsurile necesare pentru apărarea pădurilor, extinderea suprafeței lor. Pădurile de stat suntexploatare de stat. Proprietatea pădurilor de stat nu poate fi înstrăinată.

Pădurile fiind o bogăție națională de prim ordin, sunt protejate prin măsuri amănunțuite. Cei vinovați de infracțiuni privind pădurile nu pot fi amnistiați sau grăbiți. Sunt, de asemenea, protejate locuințele forestiere.

În sfârșit, statul ia măsuri pentru desfășurarea mișcării cooperativiste, care are ca obiectiv creșterea producției și protecția consumatorului.

Din cele expuse rezultă că la baza economiei turcești stă planul de stat. Statul dirijează producția și ocrotște unele sectoare principale ale economiei. În astfel de condiții, nu poate fi vorba de o economie de piață, ori de inițiativa privată în desfășurarea vieții economice.

V. Constituția spaniolă (1978) reglementează economia și finanțele în art. 128 - 136. Art. 128 enunță principiul că toate bogățiile țării de orice formă și oricui ar aparține sunt subordonate interesului general. Cum este și firesc, statul are un rol bine definit în economia națională. În consecință, prin lege se pot rezerva sectorului public resurse sau servicii esențiale, în special sub formă de monopol și, totodată, se pot sechesta diferite întreprinderi când interesul general o cere. Prin lege se pot stabili forme de participare al celor interesati la securitatea socială și la activitățile organismelor publice a căror funcție atinge direct calitatea vieții și a bunăstării generale.

(Continuare în pag. 6)

Democrația și ordinea publică

(Continuare din pag. 1)

Spre exemplu, în care stat democratic, de drept, se permit manifestări provocatoare cum ar fi arborarea, în afara uzanelor convenite, a drapelului altor state ori intonarea imnului altor state cu prilejuri care nu îndreptătesc, în nici un fel, un asemenea gest? După cum se știe, în august 1994 a intrat în vigoare, în țara noastră, din rațiuni juridice, etice, istorice și de demnitate națională, asupra cărora nu este cazul a insista, Legea privind arborarea drapelului României, intonarea imnului național și folosirea sigiliilor cu steaua României de către autorități și instituții publice. În această Lege se arată limpede că "drapelele altor state se pot arbora pe teritoriul României numai împreună cu drapelul național și numai cu prilejul vizitelor cu caracter oficial de stat, al unor festivități și reuniuni internaționale, pe clădiri oficiale și în locuri publice stabilite", respectându-se prevederile legale, iar "imnul național al altor state se intonează cu prilejul vizitelor, festivităților și ceremoniilor oficiale cu caracter internațional, împreună cu imnul național al României, înaintea acestuia". De fapt, asemenea uzanțe au un caracter internațional și se practică în toate statele, devenind o cutumă a vieții politice civilizate, un semn al respectului de sine și respectului celorlalți.

În această ordine de idei, cum devin posibile și de ce să fie tolerate comportamente de nesupunere față de legile și autoritățile statului român în numele "autonomiei" când "locale", când "etnice"? Fenomene nocive de acest fel sunt cunoscute în opinia publică națională care, fără a sugera sau impune replici de factură "forte", așteaptă, justifică și cu speranță, pentru asigurarea stabilității social-politice, atitudini oficiale pe măsură. Tranzitia nu este compatibilă cu dezordinea, iar statul de drept nu poate "înhide ochii" la gesturile de încălcare a fondatorilor, din partea oricui ar veni asemenea gesturi, unele dintre ele cu "motivație" evident antiromânească, anti-statală. Fenomenele de nesupunere civică sunt adesea virușii care îmbolnăvesc organismul social, "inoculați" uneori special pentru a produce "criză de autoritate", adică o slăbire a puterii legitime. A apără și aplica legea în cadrul unui sistem democratic nu este un semn al "abuzului de putere", cum insinuează tocmai instigatorii la dezordine și nesupunere civică.

Examinând relația dintre abuzul de putere și criza de autoritate, un analist politic observă pe bună dreptate că "dacă abuzul de putere este responsabil până la a deveni, în unele cazuri, odios, tot atât de pri-mediosă poate fi și criza de autoritate care lasă anarhia să se instaleze. Dintre toate dictaturile cunoscute în istoria politică, cea mai distructivă poate fi dictatura străzii, adică starea de anarhie. De aceea, guvernele statelor de drept trebuie să apere ordinea publică chiar cu prețul unei impopularități trecătoare. Mai presus de toate drepturile fundamentale, apărarea ordinii publice rămâne regula de aur a regimului democratic"*.)

Într-adevăr, democrația și statul de drept presupun deopotrivă dialog, triumful spiritului de toleranță împotriva patimilor oarbe, dar și respectul deplin, generalizat al ordinii publice, aplicarea consecventă a legilor.

x) Paul Dimitriu, *Paradoxe politice*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1994, pag. 58.

Economia de piață și finanțele în Constituția României

(Continuare din pag. 5)

Puterile publice încurajează de o manieră eficace diferitele forme de întreprindere și favorizează printr-o legislație adecvată societățile cooperative. De asemenea, puterile publice creează mijloacele care înclesesc accesul muncitorilor la dobândirea mijloacelor de producție.

Puterile publice veghează la modernizarea și dezvoltarea sectoarelor economice și, în special, al agriculturii, al creșterii animalelor, al pescuitului, al meserilor, în scopul de a ridica nivelul de trai al tuturor spaniolilor. De un tratament special se bucură zonele montane.

Statul poate, prin lege, să planifice activitatea economică generală pentru a veghea la nevoile colective, a echilibra și armoniza desfășurarea regională și de sector, pentru a stimula creșterea veniturilor, a bogăției și a justei lor repartizări.

Prin lege se stabilește regimul juridic al bunurilor aparținând domeniului public și al bunurilor comunitare, inspirându-se din principiile inalienabilității, imprescriptibilității, neurmăririi; legea va reglementa, de asemenea, modul lor de dezafectare.

Tot prin lege se reglementează domeniul public și patrimoniul național, precum și administrarea, apărarea și conservarea lor.

Deși Constituția spaniolă, în ceea ce privește bunuri domeniului public, trimite la lege, totuși, art. 132 (2) precizează că aparțin domeniului public aluvioniile și grindurile mării, plajele, apele teritoriale și resursele naturale ale zonei economice și platoul continental.

Delimitarea domeniului public de cel privat, prin lege, este mai elastică, putând fi lărgită sau restrânsă, după împrejurări. Art. 135 din Constituția României este mai cuprinzător în stabilirea obiectului exclusiv al proprietății publice, dar și el trimite la lege pentru alte bunuri care fac parte din domeniul public.

Impozitele și taxele sunt stabilite numai prin lege.

Guvernul elaborează proiectul de buget care este supus spre verificare Adunării Deputaților în fiecare an.

După adoptarea bugetului de stat, guvernul poate să înainteze proiecte de lege cu privire la sporirea cheltuielilor publice sau de reducere a a-

cestora privind exercițiul bugetar, în curs.

Și Constituția spaniolă a prevăzut Curtea de Conturi ca organ de control suprem al conturilor și gestionii economice a statului și a sectorului public.

Curtea de Conturi depinde direct de Cortezurile Generale.

Curtea de Conturi înaintează anual Cortezurile Generale un raport prin care ea comunică, dacă este cazul, infracțiunile produse și răspunderile care urmează a fi stabilite.

Membrii Curții de Conturi se bucură de independență, inamovibilitate și incompatibilitate ca și judecători.

Compoziția, organizarea și funcționarea Curții de Conturi se stabilesc prin lege.

VI. Constituția italiană (1947) tratează economia și finanțele în art. 35-47. În art. 41 se prevede că inițiativa economică privată este liberă. Ea nu se poate exercita însă în opoziție cu utilitatea socială sau de natură a aduce atingeri securității, libertății și demnității umane.

Prin lege se determină programul și controlul pentru ca activitatea economică publică și privată să poată fi orientată și coordonată spre interesul sociale.

Ca și în Constituția României, conform art. 42, proprietatea este publică și privată. Bunurile economice aparțin statului, instituțiilor și particularilor. Proprietatea privată este recunoscută și garantată de lege, care determină totodată modurile de dobândire, de folosință și limitele, pentru a-i asigura funcția socială și a o face accesibilă tuturor.

Proprietatea privată, în cazuile prevăzute de lege, poate fi exploatată cu despăgubirea prealabilă pentru răjiuni de interes general.

Statul asigură protecția muncii în toate formele și modul ei de aplicare. El se îngrijește de formarea și perfecționarea profesională a muncitorilor.

Lucrătorul are dreptul la o remunerare proporțională cu cantitatea și calitatea muncii și, în tot cazul, suficientă să-i asigure lui și familiei o existență liberă și demnă.

Lucrătorul are dreptul la odihnă săptămânală, la concediu de odihnă anual și plătit, la care nu poate renunța.

scopul fiind privatizarea. Acestea pot fi de interes republican și de interes local.

Înțial, capitalul social al societății comerciale este deținut integral de stat sub formă de acțiuni sau părți sociale. Până la transferul total al acțiunilor sau părților sociale din sectorul public în cel privat, societățile comerciale sunt acționari sau deținători unici de părți sociale. Pentru pregătirea și organizarea de transfer al acțiunilor sau părților sociale, s-a înființat Agenția Națională de Privatizare, în subordinea Guvernului.

Agenția Națională de Privatizare va distribui tuturor cetățenilor care până la 31 decembrie 1990 au împlinit vîrstă de 18 ani și care au domiciliu în România, în mod egal și gratuit, certificate de proprietate în limită a 30% din capitalul social al societăților comerciale.

Legea nr. 15/1990 a creat cadrul juridic al privatizării economiei de stat, dar ea era doar prima etapă pentru realizarea economiei de piață. De aceea s-a adoptat Legea privatizării nr. 58/1991, care a modificat unele din prevederile Legii nr. 15/1990.

Legea nr. 58/1991 arată că privatizarea va avea loc în 5-7 ani. Capitalul social al societăților comerciale, împărțit în acțiuni sau părți sociale și care reprezintă 70% din total, urmează să fie cumpărat de cetățeni.

Legea reglementează metodele de privatizare a societăților comerciale, oferind sprijin vânzării de acțiuni sau active ale societăților comerciale către salariații acestora, participarea persoanelor fizice și juridice române și străine la vânzarea-cumpărarea de acțiuni sau active ale societăților comerciale și procedura distribuirii gratuită a certificatelor de proprietate, cetățenilor români îndreptățiti.

Pentru realizarea operațiunilor de mai sus, s-au înființat 5 Fonduri ale Proprietății Private, sub formă de societăți comerciale pe acțiuni, care dețin 30% din capitalul social al societăților comerciale. Distribuirea celor 30% din capitalul social către cele 5 Fonduri ale Proprietății Private se face de Agenția Națională de Privatizare.

A fost înființat și un Fond al Proprietății de Stat care deține 70% din capitalul social al societăților comerciale. Printre alte atribuții, Fondul Proprietății de Stat trebuie să ia măsuri pentru reducerea participării statului la capitalul social al societăților comerciale. Distribuirea de privatazării complete a acestora și să participe la realizarea măsurilor inițiate de către Fondurile Proprietății Private pentru accelerarea procesului de privatizare.

Dat fiind că procesul privatizării este de lungă durată, Legea nr. 58/1991 prevede posibilitatea privatizării înainte de organizarea Fondurilor Proprietății Private și a Fondului Proprietății de Stat.

Agenția Națională de Privatizare, la propunerea societăților comerciale cu capital de stat și pe baza recomandărilor ministerelor de resort, selectează societățile comerciale care pot fi privatizate prin vânzarea de acțiuni, dar nu mai mult de 0,5% din totalul societăților comerciale.

Societățile comerciale, care dețin active ce reprezintă unități care pot fi organizate și funcționează independent, dirijată și centralizată la economia liberă, privatizată și descentralizată, agenții economici ar fi blocați.

VII. Crearea premiselor pentru trecerea la economia liberă de piață s-a făcut prin Legea nr. 15/1990, privind reorganizarea unităților economice de stat, ca regii autonome și societăți comerciale.

Unitățile economice de stat, indiferent de organul în subordinea căruia și desfășurau activitatea, s-au organizat și funcționează sub formă de regii autonome și societăți comerciale. Regiile autonome s-au organizat și funcționează în ramurile strategice ale economiei naționale, cum sunt industria de armament, exploatarea minelor și a gazelor naturale, industria energetică, poșta și căile ferate. Guvernul are posibilitatea să înființeze regii autonome și în alte ramuri.

Regiile autonome pot înființa în cadrul lor uzine, fabrici, ateliere, secții, sucursale și alte asemenea unități cu caracter productiv, necesare realizării obiectului de activitate. Regia autonomă este proprietara bunurilor din patrimoniul său. Ea este persoană juridică și funcționează pe bază de gestiune economică și autonomie financiară. Ea trebuie să se gospodarească în aşa fel, încât să-i acopere toate cheltuielile pe care le are, să-și achite dobânzile, să realizeze amortizarea investițiilor, rambursarea creditelor, să realizeze profit, să-și creeze un fond de rezervă, de dezvoltare, precum și alte fonduri necesare.

Amintita lege se ocupă și de societățile comerciale; majoritatea unităților economice de stat au fost transformate în societăți comerciale.

Parteneriatul pentru Pace și securitatea națională a României (III)

După aceste aprecieri privind meitele Parteneriatului pentru Pace ne vom referi în cele ce urmează la câteva limite ale acestuia, pe care le considerăm semnificative și serioase.

Mai întâi, Parteneriatul pentru Pace oferă un răspuns parțial, limitat la problema cuprinsătoare, chiar globală, a securității statelor cărora le-a fost propus, pentru că privește doar anumite laturi ale securității statelor în cauză, care, fără a fi marginale, nu sunt cu adevărat esențiale.

LIMITE SEMNIFICATIVE

Esența politicii de securitate a unui stat urmărește, în ultimă instanță, crearea unor garanții reale, eficiente, care să asigure protecția intereselor sale naționale față de amenințările potențiale împotriva granițelor și integrității sale teritoriale, a independenței sale politice, amenințările care includ folosirea forței, mergând până la agresiunea armată. Or, Parteneriatul pentru Pace, prin conținutul și finalitatea sa, nici nu și propune să abordeze problema garanțiilor de securitate a "statelor partenere", state care nu sunt membre ale Alianței Nord-Atlantice. Aceasta este, după părerea noastră, una dintre limitele fundamentale ale ideii de Parteneriat și ale programelor pe care PPP le presupune și le realizează. Desigur, documentele privind Parteneriatul cuprind prevederea consultării între NATO și orice participanți activ la PPP, dacă acesta din urmă "percepe o amenințare directă la adresa integrității sale teritoriale, independenței politice și securității", deschiderea NATO spre astfel de consultări reprezentând, fără îndoială, o condiție favorizantă în promovarea de către statele-partenere a intereselor lor de securitate. Dar această prevedere, cuprinsă în Documentul-cadru privind Parteneriatul, nu depășește conținutul articoului 4 din Tratatul Nord-Atlantic, care menționează consultările ce trebuie să aibă loc în cadrul NATO în cazurile de percepții ale unor amenințări la adresa integrității teritoriale, independenței politice și securității oricărui stat membru. Or, după cum se știe, Tratatul Nord-Atlantic nu se reduce la astfel de consultări și, în art. 5, stipulează pretențiile de securitate propriu-zise pentru statele membre și pentru Alianță în ansamblu.

Asemenea prevederi reprezintă cazuri tipice de garanții sau aranjamente de securitate. Aceasta pentru că Tratatul Nord-Atlantic, semnat la Washington în 1949, și Tratatul privind crearea UEO, modificat la Bruxelles în 1954, consfințesc juridic alianțe politico-militare, adică structuri propriu-zise de securitate. Or, Parteneriatul pentru Pace nu este niciodată o astfel de alianță. El este doar o formă de cooperare individuală a unui număr de state: statele-partener, cu o alianță: NATO. În ceea ce privește România, de exemplu, documentele Parteneriatului nu merg mai departe decât art. 6 din Tratat de înțelegere amicală și cooperare între România și Franța, semnat în 1991, ce prevede consultări ale părților semnătare în condiții când ar apărea o situație care ar crea o amenințare împotriva păcii sau ar pune în cauză interesele de securitate a uneia dintre părți. Desigur, consultările prevăzute de documentele Parteneriatului pentru Pace sunt consultări cu o Alianță; totuși, ele rămân consultări și nimic altceva.

Am remarcă, de asemenea, faptul că unii analiști și oameni politici români vorbesc despre "garanții explicite" și "garanții implicate" de securitate, ultimele fiind oferite tocmai de formele de apropiere a țării noastre de structurile menționate mai sus. Avem de-a face, în acest caz, cu o confuzie de termeni sau un sofism; garanțile de securitate sunt clare și deschise, deci explicite, angajante sub raport juridico-politic și militar - deci sunt efective sau nu sunt deloc. Este știut că practica relațiilor internaționale a consacrat și alte modalități de acordare a garanțiilor de securitate decât cele asigurate de apartenența la alianțe militaro-politice. Dar această problemă depășește cadrul articoului de față.

Având în vedere cele arătate mai sus, este clar că Parteneriatul pentru Pace nu înlătușă vacuumul de securitate existent în prezent în Europa Centrală și de Răsărit. Considerăm, prin urmare, intemeiat punctul de vedere exprimat de fostul secretar de stat american, Henry Kissinger, că "politica Administrației americane (și a Uniunii Europene și a NATO, am adăuga noi) creează două categorii de frontiere în Europa - cele care sunt garantate nu sunt amenințate, iar cele care sunt amenințate nu sunt garantate". Iar aceasta este nu numai o situație paradoxală, ci și una nelinișitoare, deoarece Europa și România, mai ales, au o tristă tradiție în ceea ce privește nu numai granițele negarante, dar chiar și cele garantate, împrejurare ce nu număra că nu a consolidat **status quo**, ci a încurajat întotdeauna revizionismul și agresiunea.

În legătură cu perspectiva largirii NATO spre Est, inițiatorii Parteneriatului pentru Pace au subliniat de la început că statele partenere care doresc o mai mare apropiere de Alianță în scopul aderării la aceasta trebuie să parcurgă un proces de **selectie**, de fapt de autoselecție, programele convenite de ele cu NATO, în cadrul PPP, fiind un fel de grijă pentru o astfel de **selectie-autoselecție**. Desigur, este de înțeles că dobandirea calității de membru al Alianței presupune anumite pregătiri prealabile ale statelor candidate, nu în ultimul rând în domeniul militar. și este pozitiv că Parteneriatul pentru Pace tratează în mod nediscriminator statele-partenere, oferindu-le un punct de plecare comun și promîndu-le sănse egale în procesul amintit. Evident, punctul de plecare este nediscriminator, dar cum vor sta în realitate lucrurile în ceea ce privește egalitatea de sănse referitoare la primirea lor în NATO? Desigur, este de așteptat ca selecția să se facă potrivit unor criterii obiective. Totuși, nu trebuie exclusă nici posibilitatea intervenției unor aspecte de ordin subiectiv în aprecierea pe care o vor da factorii de decizie ai Alianței în ceea ce privește gradul de pregătire a statelor candidate pentru dobandirea statutului de membru NATO. De pildă, diferit ar putea fi interesul pe care îl arată anumite puteri din Alianță pentru admisarea priorităță a unor dintre statele din Europa Centrală și de Est. Se afirmă adesea de către analiști, dar și de către unii oameni politici că Germania, de exemplu, ar dori intrarea în NATO cu precădere a Poloniei, Ungariei, Cehiei și Slovaciei. Recent, noua majoritate republicană din Congresul SUA a afirmat că Polonia, Cehia și Ungaria ar trebui integrate în NATO, fără a fi amintite și alte țări în această privință. Dacă astfel de priorități s-ar adăperi, atunci ar trebui să ne așteptăm ca procesul admiterii a noi membri să aibă loc în condițiile unor

izbește, înainte de toate, absența oricărei relații între PPP, aşa cum a fost el conceput și cum se realizează, și Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa; or, OSCE cuprinde toate statele din imensa zonă de la Vancouver la Vladivostok, iar intenția PPP de a depăși limitele COCONA, amintită mai sus, în sensul de a fi deschis și altor state decât celor foste membre ale defunctei organizații a Tratatului de la Varșovia înseamnă tocmai o deschidere atât către arealul, cât și către spiritul OSCE. Si atunci se ridică inevitabil întrebarea: de ce Parteneriat pentru Pace pe lângă și sub autoritatea NATO și nu în cadrul și sub autoritatea OSCE, eventual cu un rol special, îndeplinit de către NATO sub raport tehnico-militar, având în vedere poziția și capacitatele de care dispune Alianța Nord-Atlantică?

Aceasta, cu atât mai mult, cu cât activitățile proprii PPP sunt în deplină consonanță cu regula consensului, în genere cu principiile democrației de lucru, inclusiv de adoptare a deciziilor, încreștenite în procesul CSCE, devenită acum OSCE.

Mai mult, centrarea Parteneriatului pentru Pace pe NATO dă cu necesitate substanță ideii că forma de cooperare militară între NATO și statele partenere, presupusă de PPP, înseamnă nu numai pregătirea și atragerea acestora din urmă la acțiuni de menținere a păcii dar și, mai ales, o cale, o modalitate de întărire a Alianței Nord-Atlantice, a poziției și rolului său în lume. Servește un astfel de rezultat al Parteneriatului pentru Pace procesului general de creare a unei noi arhitecturi a securității pe Continent și în lume? În ceea ce privește, nu împărtășim o astfel de opinie; dar despre această problemă într-un articol viitor.

Pornind de la întreaga analiză realizată în textul de față, considerăm că participarea României la Parteneriatul pentru Pace este necesară și utilă. Dar să nu ne facem iluzii; să rămânem realiști, recunoscând că problemele fundamentale ale securității naționale a României abia urmează a fi abordate și rezolvate. Aceasta, în condiții când chiar în Europa, în ansamblu, căutările în ceea ce privește sistemul de securitate, comună și globală, cum s-a spus la ultima reuniune la nivel înalt a OSCE, continuă. Să ne angajăm în acest proces păstrându-ne independența și libertatea de opțiune, fără să idealizăm nimic și pe nimeni și fără să antagonizăm pe nimeni.

■ Prof. dr. Mircea NICOLAESCU
■ Prof. dr. Constantin VLAD

SELECTIA - TRATAMENT DISCRIMINATOR?

Iată de ce Parteneriatul pentru Pace s-ar putea dovedi paravanul în spatele căruia se pregătesc viitoarele diferențieri între statele Europei Centrale și de Sud-Est, prin eşalonarea selectivă în timp a primirii lor în Alianța Nord-Atlantică. Iar o astfel de diferențiere ar nega, practic, principiul egalității de sănse față de aceste țări, ar introduce ceea ce se susține a fi fost eliminat prin Parteneriat, adică un tratament discriminator față de unele dintre țările centrale și est-europene.

Aceasta, mai întâi, în sensul că între statele central și est-europene ar fi unele care s-ar bucura de garanții de securitate (securitatea lor ar deveni parte a "securității comune și indivizibile" a Alianței) și altele nu. Și, date fiind anumite condiții din această parte a continentului orice discriminare în această privință între țările menționate ar deveni un fel de joc de sumă nulă, în sensul că orice plus de securitate pentru unele - cele admise în NATO - ar fi aproape cu necesitate un minus de securitate pentru altele - cele rămase în afara Alianței. Nu e greu de văzut că o astfel de împrejurare ar deveni un factor grav de instabilitate, cel puțin pe plan subregional, și ar submina până la anulare o altă

La Universitatea "Spiru Haret"

STAFIA IREDENTISMULUI

Iredentismul a fost readus în actualitate și potențat de rezultatele cu care s-a încheiat primul război mondial. Atunci, tratatele de pace din "sistemu de la Versailles" au nemuljumit proaspăt puterile învinse pe câmpul de luptă și cărora le fuseseră luate teritoriile stăpânește pe nedrept secole de-a rândul. Revizuirea frontierelor și recuperarea acestor teritorii au devenit prin urmare, încă din anii '20, opțiunea constantă a celor învinși. Nici Ungaria nu a scăpat de iredentism, care a constituit pentru ea un obiectiv fundamental de atins pe termen lung. Buda-pesta nu s-a putut resemna niciodată de a fi pierdut Transilvania, iar înfăptuirea României Mari, consacrată prin Tratatul de la Trianon (1920), a rămas un coșmar mai mult sau mai puțin marturisit al vecinilor noștri.

Întreaga evoluție a relațiilor româno-maghiare nu a încetat, de altfel, să fie marcată de acest iredentism declarat sau tacit. și aceasta în posida documentelor internaționale existente, precum Actul final al Conferinței de la Helsinki pentru securitate și cooperare în Europa (1975), care a stipulat că frontierele existente în Europa sunt inviolabile. Ungaria a înțeles că, în perioada "post-Helsinki", rezolvarea frontierelor și pretențiile teritoriale nu sunt văzute cu ochi buni, în timp ce respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului - inclusiv ale minorităților naționale - a devenit un dat fundamental al relațiilor internaționale. În această circumstanță, Buda-pesta a reușit și mai încreză că, în camuflajele scopurilor sale iredentiste sub paravani grijei consecutive pentru apărarea drepturilor etnicilor maghiari care trăiesc în afara granițelor țării. O astfel de strategie i-a permis multă vreme vecinei noastre dinspre Soare-Apune să căștige simpatia Occidentului, dornic să promoveze, cum este și firește, respectarea strictă a drepturilor omului. Concomitent cu un astfel de demers, diaspora maghiară ca și cercurile extremiste din Ungaria nu au încetat însă să susțină teze iredentiste, axate în principal pe falsificarea sistematică a istoriei Transilvaniei; denigrarea statului actual al minorității maghiare din România (supusă, chipurile, celor mai cumpărite persecuții) contestarea caracterului național, unitar și indivizibil al statului român, așa cum este prevăzut în Constituția țării, și pretenția absurdă ca o țară în care minoritățile naționale nu depășesc la un loc zece la sută din populație să fie considerată drept stat multințional.

În România post-decembristă, constituirea UDMR, ca formăjune politică reprezentată și în Parlament, ar fi fost de natură să permită un dialog constructiv cu autoritățile țării, astfel încât minoritatea maghiară să se poată bucura în mod efectiv de exact aceleași drepturi ca populația majoritară. Pentru atingerea unui astfel de obiectiv, UDMR, a cărei rațiune de a fi este de ordin etnic și nu ideologic, ar fi putut să aiibă relații destinate, de luceu, cu Puterea singura în stare să-să satisfacă doleanțele și aspirațiile. Un astfel de demers ar fi fost modalitatea firească și productivă de colaborare și de integrare a UDMR, ca formăjune politică, în noua societate românească.

Cum a înțeles însă să acioneze UDMR? Tocmai în mod opus. Ea nu a încetat să falsifice în mod grosolan situația minorității maghiare și raporturile ei cu populația românească majoritară, susținând sus și tare, în ară și în străinătate, că cetățenii români de etnie maghiară sunt supuși, în continuare, celei mai flagante discriminări. Într-un interviu difuzat recent de BBC, domnul Marko Bela nu se sfârșă, de pildă, să declare că "de 75 de ani încoace, guvernările succese ale României au încercat asimilarea populației maghiare". Dar dincolo de asemenea născociri, pe care nu le întrec cu brio decât jeleniile episcopalului László Tókes, UDMR a început constituirea unor structuri de autonomie locală pe baze etnice ("Consiliul reprezentanților UDMR", prezentat drept un "mini-parlament", și "Consiliul primarilor și consilierilor UDMR"). Așa cum se arată într-o recentă declarație a Guvernului,

României, o astfel de încercare de separatism și de segregare pe baze etnice este de natură să submineze suveranitatea și integritatea teritorială a statului național unitar român, încălcând în mod flagrant prevederile Constituției și ordinea de drept. Totodată, o astfel de tentativă incită la destabilizarea vieții noastre politice, afectând buna conviețuire a minorităților cu populația majoritară, ca și afirmarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în România. Spre deosebire de reprezentanții altor minorități naționale existente în țara noastră, extremiștii din UDMR joacă, aşadar, un rol negativ în viața noastră politică și socială, alimentând reacțiile, adesea la fel de irespnsabile, ale extremiștilor români, ultranationaliști și xenofobi.

Dacă judecăm lucrurile la rece și plecăm de la constatarea că, după decembrie 1989, minoritățile naționale se bucură în mod evident de drepturi și libertăți egale cu ale tuturor celorlalți cetățeni, ne putem întreba pe bună dreptate ce urmărește politica dusă în prezent de UDMR. Sub masca unor declarări voit echivoce, o astfel de politică repune în cauză caracterul național, unitar și indivizibil al statului român, vizează reînvierea "Regiunii Autonome Maghiare" din anii '50 și, în perspectivă, secesiunea Transilvaniei și alipirea ei la patria maghiară. Într-o Europă în care conflictele interetnice sunt la ordinea zilei, pașnicii noștri udemeriști fac jocul acelor forțe care doresc ca și România să fie atinsă de acest morb. UDMR acționează, ca atare, ca o veritabilă "culoană a cincea" a iredentismul va rămâne doar o stafie a trecutului.

■ Valentin LIPATTI

Puterea politică și creșterea economică

Dezbaterile politice din lumea de azi se opresc frecvent, în anii de după căderea "în lanț" a experimentului economiei excesiv centralizate și proprietății forțat colectivizate, asupra raporturilor dintre creșterea economică și sistemul conducerii societății. Nu puține analize - unele dintre ele efectuate chiar de experți ai Băncii Mondiale și ai altor organisme internaționale - apelând la diverse metodologii, unele discutabile și străvezi "pro domo", și-au propus să răspundă la întrebări, într-adevăr actuale, printre care și aceea dacă structurile de putere afectează creșterea economică ori aceasta din urmă se datorează numai liberei inițiative.

Reformele din Est "văzute" din Vest

Se înțelege că în cadrul și în spiritul legilor statului de drept, ca suport instituțional al unei vieți democratice, au fost și sunt stimuluri libertăți economice, performanțe stabile și credibile, mai mult sau mai puțin satisfăcătoare pentru condiția umană. Dacă respectarea drepturilor individuale constituie o necesitate pentru democratia durabilă, aceasta nu poate dăinui dacă nu există un angajament durabil și un garant stabil privind securitatea proprietății, în toate formele ei, aplicarea contractelor între agenții economici și, nu în ultimul rând, dacă nu sunt conservate și respectate interesele naționale. Luând în considerare antecedente vest-europene postbelice, multe state - traversând între timp perioade mai lungi sau mai scurte de tranziție - au practicat și practică diverse sisteme de control, de administrare a resurselor, de supraveghere fiscală a producției și comerțului,

din punctul de vedere al intereselor minorității maghiare, dar este și imoral, de vreme ce are loc în perioada extremitate de grea prin care trece țara din punct de vedere economic și social. Cu alte cuvinte, țara gene, iar extremiștii udemeriști nu se gândesc decât la acțiuni diversioniste.

Ce terapie să aplicăm unei astfel de boli? Cred că, la nivelul instituțiilor statului de drept, al forțelor politice, ca și al mijloacelor de informare în masă, trebuie să găsim acea măsură justă, care să ne permită să respingem cu fermitate astfel de provocări, fără să răsfoiu peste cal și a aluneca pe pantă unui exces similar. Căci dacă am proceda așa, am face jocul iudeo-șefiștilor, declanșând noi însăși acte de violență, verbală sau fizică, profund destabilizatoare. Ca atare, comportamentul nostru trebuie să fie politic și nu emoțional. Va trebui, totodată, să asigurăm, în continuare, drepturi și libertăți absolut egale tuturor cetățenilor țării și să dezamorsăm, acolo unde este cazul, nemuljumiri care, supradimensionate, pot deveni primejdioase. Pentru noi este important să stim să menținem relațiile crisești cu UDMR în limite rezonabile și controlabile, până când această formăjune politică va voi să priceapă care-i este rolul în viața noastră politică, socială și culturală și se va comporta în consecință. Dacă vom proceda în acest spirit, extremismul și diversiunea nu vor avea șansă să căștige teren în România. Iar iredentismul va rămâne doar o stafie a trecutului.

■ Valentin LIPATTI

atunci când a fost promovată ca un scop "în sine", uneori ca un fel de dărâmare furioasă a vechiului sistem, "victima" vânătă fiind economia, s-a arătat și se dovedește a fi un fenomen complex și contradictoriu, de durată. Sunt exemple care arată că reformele economice s-au conjugat și se împletește cu reformările democratice, uneori cu dictatul din interior sau din afară, practicat în numele democrației. Se știe prea bine că, "în sine" și doar în virtutea principiilor, democrația nu sporește nici productivitatea muncii și nici nu mărește producția. Printre puțini analiști care s-au aplecat cu interes teoretic și efort de analiză comparată asupra răsturnărilor din foste țări sociale, sociologul și politologul Ralf Dahrendorf anticipa, în 1990, că "reformele economice vor trece fără doar și poate printr-o vale a plângerii. În mod obligatoriu, lucrările se vor înrăutăti înainte de a se îmbunătăți... Este greu de apreciat că va dura străbaterea acestei văi a plângerii..."

Era o previziune care, din păcate, se confirmă continuu de peste cinci ani, în țările central și est-europene. Dar trebuie spus că națiunile din această parte a lumii, respectiv statele lor, nu s-au născut acum și nu pot fi tratate ca niște școlari care să băchisească alfabetul economiei de piață după "abecedarele" de buzunar ale unor "samsari" internaționali. Dincolo de "spusele" ce răzbăt prin valea plângerii - o vale în care nu sună flautul fermecat numit "Planul Marshall" - este limpede că drumul spre prosperitatea economică trece prin democrație iar democrația nu poate fi viabilă în absența unui suport economic, izvorat din instituirea elementelor pieței, adică a unei pluralități de factori economici care nu mai ascultă de organisme excesiv centralizate, ci de părghii de comandanți "invizibili" cum ar fi, generic vorbind, cererea și oferta. Dar într-o lume a transparenței, clasică "mână invizibilă" trebuie să aibă o identitate, o legitimitate socială, politică, economică, și, nu în ultimul rând, națională.

Autoritate și libertate

Statul democratic, de drept reprezintă acel liant modern al fiecărei comunități umane istorice construite, care conferă și garantează constituțional drepturi și îndatoriri în toate palierile și structurile vieții sociale. În această accepție, evident că nu se poate pune semnul egalității între stat și guvern. Sistemul de reglementări economice și legile care se referă la economie, la ordinea de drept în genere, reprezintă "altceva" decât factorii de supraveghere a acestora (ministere). În fapt, nici "executivul", cum i se spune, de regulă, guvernului, nici "legislativul" nu trebuie să se "autoconfundă" cu statul, să și-l substituie în forme directe sau mijlocite, adică mascate.

S-a observat și se poate constata în chiar procesul tranziției românești că, în măsura în care sunt reale și nu proiecte confuze, dezlate și nearticulate, măsurile privind democratizarea politică și liberalizarea economică se asemănă și se completează prin faptul că amândouă limitează autoritatea și puterea statului. Principal, adevărată democratizare subordonată aparatul de stat societății civile și îl face răspunzător în fața acesteia, însă, practic și ca men-

titate, lucrurile se petrec adesea invers; birocrația și corupția îngroașă și îngroașă imaginea trecutului, dau apă la moară celor care - deși știu că nu este adevărat - strigă în gura mare sau repetă papagalicește că "nu s-a schimbat nimic". În același timp, se observă că, la rândul ei, liberalizarea economică a redus uneori în mod fericit, altelei păgubos, rolul pe care îl are de îndeplinit statul în economie. Mai ales în tranziție, acest proces nu trebuie să ia asemenea proporții încât statul să dispare, cum cred sau dorii să se întâpte unii lideri care practică un liberalism arhaic, de tipul capitalismului sălbatic, botezat conjunctural "neoliberalism". Tocmai aceștia confundă, uneori cu bună intenție, guvernul cu statul, considerând că autoritatea și libertatea ar fi incompatibile. Este semnificativ faptul că destule corporații internaționale, chiar politicieni aflați sau nu la putere în state mai bogate nu susțin teoria diminuării statului "la ei acasă", ci "la alții". Astfel, cine în S.U.A. sau Japonia, ori mai aproape de noi, în Germania sau Franța, afirmă în mod serios că "statul și-a trăit triul" și îl aruncă la lada de gunoi a istoriei?

În realitate, nu este vorba despre anihilarea statului, ci despre prezența lui specifică în calitate de exponent al unui mandat național, care să exercite funcții de îndrumare și orientare, chiar de control, însă nu administrativ-birocratic. În acest sens, organismele statului - puterea executivă, legislativă și judecătoarească - pot fi în același timp autoritare și democratice în înfăptuirea atribuțiilor constituționale ce le revin. Anarhia nu a fost și nu poate fi niciodată "garant" al libertăților și cu atât mai puțin al drepturilor omului.

Ca un fel de încheiere, la reflecții de mai sus, este de observat că atât pentru cercetarea fenomenelor avute în vedere, cât și pentru practica social-economică devine absolut necesar: 1. Să se opereze distincții de rigoare, logice, între lumea ideală, unde orice ipoteze devin "aplicabile", și lumea reală, care introduce nu puține restricții în sfera politicii, cât și a economiei. 2. Tocmai ținând seama de lumea reală, structurile de putere își pot ralia la acțiunile lor reprezentanți ai opoziției politice, acea parte a ei sincer interesată în procesul reformator, conștientă că indicele său de credibilitate publică nu se poate hrăni la nesfărșit din voturi și acțiuni exclusiv "contra" (recentă discuție preliminară asupra bugetului pe 1995 poate fi un pas încurajator). 3. Sprijinul extern sub formă de împrumuturi, subvenții și garanții poate fi important, dar acceptarea și utilizarea lui nu trebuie să ducă la subordonarea economiei naționale față de interese străine.

Experiența națională și internațională relevă în mod incontestabil că democratizarea și liberalizarea economică nu devin fapte de viață decât dacă forțele politice semnificative se hotărăse să urmeze acest drum, probă concludentă fiind reconstrucția modernă a statului, afirmarea lui ca instituție stabilită a realiei democrații, iar prin aceasta, ca garant al liberei inițiative, dar și factor de apărare împotriva anomalialilor tranziției.

■ Dr. Ion MITRAN

REVISTA
OPINIA
națională

TIPOGRAFIA FED

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:
Camelia BOSTAN

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon: 330.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 3 000 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat poștal sau disponibilitate de plată pe adresa: Fundația "România de Mâine", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B.. Abonamentele se pot face și prin oficile poștale din întreaga țară.

Revista "OPINIA NAȚIONALĂ" se află înscrisă în Catalogul de presă "RODIPET" la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin "RODIPET" S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr.1, Sect. 1, București - România.